

Vereniging voor katholiek
en christelijk onderwijs

VOS ABB
versterkt en verdiept

vereniging voor
gereformeerd
schoolonderwijs

Tweede Kamer der Staten-Generaal
ter attentie van de vaste leden van de commissie OCW
Postbus 20017
2500 EA Den Haag

datum	13 juni 2022	Contactpersoon	Dico Baars
onderwerp	Wet uitbreiding bestuurlijk handhavinginstrumentarium	e-mail / mobiel	dbaars@verus.nl / 06-30617460

Geachte leden van de commissie Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,

Op donderdag 16 juni aanstaande behandelt de Tweede Kamer het wetsvoorstel *Uitbreiding bestuurlijk instrumentarium onderwijs* (35.920). In deze brief geven de profielorganisaties u enkele overwegingen mee voor het inhoudelijke debat over dit voorstel.

Kern van deze brief

Met de ingrijpende wijzigingen ten opzichte van het wetsvoorstel van oktober 2021 is er in feite sprake van een nieuw wetsvoorstel. We verzoeken u dan ook om de Raad van State opnieuw om advies te vragen over het voorliggende voorstel. De Tweede Kamer heeft dat recht op basis van artikel 21a van de Wet op de Raad van State.

Naast [de aanbevelingen](#) die de profielorganisaties eerder deden, verzoeken wij u per amendement in ieder geval de volgende wijzigingen terug te draaien, dus:

- In het nu voorgestelde WPO artikel 153, tweede lid, onderdeel b (en andere parallelle wetsartikelen voor andere sectoren) de definitie van wanbeheer te beperken tot “het in ernstige mate nalaten om, in ieder geval in strijd met artikel 10, maatregelen te treffen die noodzakelijk zijn voor het waarborgen van de kwaliteit en de goede voortgang van het onderwijs, waaronder de deugdelijke afsluiting daarvan;”. Het voorgestelde “*of langdurig*” vervalt hiermee weer.
- In het nu voorgestelde artikel 153, tweede lid, onderdeel f en g WPO (voor enkele andere sectoren idem in de desbetreffende wetsartikelen) de definitie voor wanbeheer in relatie tot de zorgplicht voor veiligheid en de burgerschapsopdracht niet te verruimen. Het eerder voorgestelde “structureel” komt daarmee terug.
- In het nu voorgestelde artikel 153a, eerste lid, onderdeel b WPO (voor andere sectoren idem in de desbetreffende wetsartikelen) de voorwaarde voor het kunnen geven van een spoedaanwijzing niet te verruimen. Er moet dus sprake blijven van een *ernstig* vermoeden van wanbeheer in plaats van het nu voorgestelde *redelijk* vermoeden.

Nut en noodzaak ontbreekt

In aansluiting op de Raad van State stellen de profielorganisaties vast dat een uitbreiding van het bestuurlijk instrumentarium van het onderwijs niet nodig is om als centrale overheid in te (kunnen) grijpen indien nodig. Ook de Onderwijsraad stelt vraagtekens bij de uitbreiding van de bevoegdheden. In het recente advies van de Onderwijsraad, *Grenzen stellen, ruimte laten*, gaat het adviesorgaan in op de onwenselijkheid van algemene aanwijzingsbevoegdheden in onderwijswetgeving:

“Er hoeft niet altijd naar de Inspectie van het Onderwijs gekeken te worden als het om een school gaat. Rechters, het College voor de Rechten van de Mens, politie, Openbaar Ministerie en de inlichtingen- en veiligheidsdiensten hebben stevige bevoegdheden om grensoverschrijdingen aan de kaak te stellen en te stoppen. Die bevoegdheden zijn omgeven met procedurele waarborgen. Dan hoort de overheid ook die specifieke mogelijkheden te gebruiken en niet een algemene aanwijzingsbevoegdheid in een onderwijswet. Het geeft geen pas om specifieke wettelijke waarborgen te omzeilen via open, algemeen geformuleerde bepalingen in een onderwijswet. Instrumenten uit andere rechtsgebieden passen bovendien beter bij het uitzonderlijke en specifieke karakter van grensoverschrijdingen dan instrumenten in de onderwijswetgeving.” – pagina 64.

Wijzigingen

De profielorganisaties vragen zich af waarom een aantal nuttige wijzigingsvoorstellen van de Raad van State zijn losgelaten. Deze worden in het huidige voorstel weer teruggedraaid en tevens gaat de minister nog verder, met een beroep op artikel 23 lid 1 van de Grondwet.

1. Verdere verruiming definitie wanbeheer: niet alleen ‘in ernstige mate’, maar ook ‘langdurig’

Zo wordt er in de Wet op het Primair Onderwijs (WPO) in het nu voorgestelde artikel 153, tweede lid, onderdeel b (voor andere sectoren idem in de desbetreffende wetsartikelen) de definitie van wanbeheer (voorwaarde om een aanwijzing te kunnen geven) verruimd: “*het in ernstige mate nalaten om, in ieder geval in strijd met artikel 10, maatregelen te treffen die noodzakelijk zijn voor het waarborgen van de kwaliteit en de goede voortgang van het onderwijs, waaronder de deugdelijke afsluiting daarvan,*” wordt veranderd in “*het in ernstige mate of langdurig nalaten om, in ieder geval*”

In de Memorie van Toelichting wordt op pagina 8 gesteld dat “naar huidig inzicht” het “in ernstige mate” niet voldoende is. Niet duidelijk is wat dit huidige inzicht behelst en wat er sinds het vorige wetsvoorstel is gebeurd, dat noopt tot deze aanscherping. Bovendien kunnen nu ook kleine fouten die lang voortduren leiden tot een verregaande maatregel als een aanwijzing. Niet duidelijk is om wat voor fouten dit zou kunnen gaan. Dit leidt tot rechtsonzekerheid en mogelijk tot rechtsongelijkheid.

2. ‘Structureel’ aspect vervalt: van ‘structureel handelen’ naar ‘handelen’

In de Wet op het Primair Onderwijs (WPO) wordt ook in het nu voorgestelde artikel 153, tweede lid, onderdeel f en g (voor enkele andere sectoren idem in de desbetreffende wetsartikelen) de definitie voor wanbeheer verruimd, nu in relatie tot de zorgplicht voor veiligheid en de burgerschapsopdracht. Er hoeft niet langer sprake te zijn van het “structureel handelen” in strijd met de zorgplicht respectievelijk opdracht, maar slechts met “handelen” in strijd hiermee

Uit de Memorie van Toelichting wordt op geen enkele manier duidelijk waarom deze aanscherping nodig is en welke praktijksituaties hieraan ten grondslag liggen. Er wordt slechts verwezen naar een “theoretisch voorbeeld”. Een incidentele overtreding kan nu al aanleiding zijn voor een verregaande maatregel als een aanwijzing. De profielorganisaties zien geen noodzaak het grondrecht vanuit artikel 23 ter zake de vrijheid van onderwijs voor alle (zowel openbare als bijzondere) scholen aan te tasten. Het is niet passend dat de minister een grondrecht aangrijpt als basis om zijn macht en invloed te

vergroten, terwijl juist grondrechten dienen om de burger te wapenen tegen die machtige overheid. Dit is een basiswaarde van de democratische rechtsstaat, zoals ook onderdeel van het burgerschapsonderwijs.

3. Verdere verruiming spoedaanwijzing: van ernstig vermoeden naar redelijk vermoeden

In de Wet op het Primair Onderwijs (WPO) wordt in het nu voorgestelde artikel 153a, eerste lid, onderdeel b (voor andere sectoren idem in de desbetreffende wetsartikelen) de voorwaarden voor het kunnen geven van een spoedaanwijzing verruimd: “uit dat tekortschieten of mede uit dat tekortschieten een ernstig vermoeden van wanbeheer als bedoeld in artikel 153, tweede lid, volgt;” wordt veranderd in “uit dat tekortschieten of mede uit dat tekortschieten een redelijk vermoeden van wanbeheer als bedoeld in artikel 153, tweede lid, volgt;”

In de Memorie van Toelichting wordt slechts gesteld dat deze wijziging “naar huidig inzicht” nodig is. Niet duidelijk is wat dit huidige inzicht behelst en wat er sinds het vorige wetsvoorstel is gebeurd, dat deze aanscherping rechtvaardigt. Verder is onduidelijk wat met een “redelijk” vermoeden wordt bedoeld. Schiep het begrip “ernstig” vermoeden al onduidelijkheid voor scholen, “redelijk” doet dat des te meer, waarbij de lat ook nog eens verlaagd is. Dit leidt opnieuw tot rechtsonzekerheid en mogelijk rechtsongelijkheid.

4. Nieuw voorstel, nieuw advies van de Raad van State?

De profielorganisaties zijn benieuwd hoe de Raad van State kijkt naar het beroep van de minister op artikel 23 lid 1 van de Grondwet. De Tweede kamer kan op basis van artikel 21a Wet op de Raad van State inlichtingen vragen bij de Raad van State.

Openbaar onderwijs

De gemeenteraad heeft reeds de mogelijkheid om alles te doen wat nodig is als er sprake is van de gevallen waarvoor dit wetsvoorstel is geschreven. Zowel GroenLinks, de SP, de SGP, de Partij van de Arbeid als D66 hebben concrete vragen gesteld over de rol van de gemeente als hoeder van het openbaar onderwijs ten opzichte van de centrale overheid in het kader van dit wetsvoorstel. De minister geeft geen duidelijk antwoord. Dit wetsvoorstel past niet voor het openbaar onderwijs en ook is een voorbeeld niet voorhanden waaruit de noodzaak wel blijkt. Het wetsvoorstel frustriert juist de (uitoefening van de) grondwettelijke zorgplicht van de gemeente ten aanzien van het openbaar onderwijs.

Daarbij geven de voormelde fracties in hun vraagstelling verschillende elementen van de overheersende overheidsinvloed aan, zoals ter zake de garantiefunctie van het openbaar onderwijs. De minister noemt slechts de rol van de gemeenteraad bij de (her)benoeming van de leden van de raad van toezicht. De overheersende overheidsinvloed ten aanzien van openbaar onderwijs strekt zich uit over veel meer elementen en ook ten aanzien van samenwerkingsbesturen (waar er overigens weer geen invloed van de gemeenteraad is ten aanzien van de leden van het intern toezicht). Wij verzoeken u de minister te vragen om het spanningsveld tussen lokale en centrale overheid beter te onderbouwen om te voorkomen dat verzelfstandigd openbaar onderwijs straks met overheden zit die elkaar in de haren zitten over wie nou wat mag of moet doen.

Tot slot

Wij vragen u om bovenstaande overwegingen mee te nemen in uw bijdrage aan het debat op 16 juni.

Met hartelijke groet,

Berend Kamphuis (Verus)
Pieter Moens (VGS)
Edward Moolenburgh (VBS)
Hans Teegelbeckers (VOS/ABB)